

"הורד עדיך מעליך" – איזה 'עדי'??

ויתאבלו ולא שתו איש עדיו, מדקאמר איש עדיו ולא אמר בני ישראל כמ"ס אח"כ ויתנללו בני ישראל עדים, ש"מ שמדבר בעדי המיוחד לכל איש ואיש לפי עשרו העשיר ירבה והדל ימעט, וקבלו עליהם תשובה בעבור החטא הנמשך מן העדי כמ"ס ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב וגו'.

אבל אותן ב' כתרים שקבלו בחורב לא פרקו, כי היה נראה להם כפריקת עול התורה כאילו אמרו אין לנו חלק בתורה ובכתרה, על כן נאמר להם שנית ועתה הורד עדיך מעליך, אפילו אותן ב' כתרים.

ולפלא שרש"י איננו מתייחס כלל לכפילות

בהתייחסו לכפילות מתגברת הקושיה:

רש"י

(ו) את עדים מהר חורב – את העדי שהיה בידם מהר חורב:

- ד. להסביר שנית לאיזה 'עדי' הכוונה!?
- ה. ההתפרקו מעצמם מ'נעשה ונשמע'!?
- ו. האפשר להסיר 'כתרים' של מלאכים?...
- ז. סוגר אפשרות לחלק לשני סוגי 'עדיים'!

התייחסות הפרשנים לכפילות זו:

דעת זקנים מבעלי התוספות

(ה) ועתה הורד עדיך מעליך – תימה שהרי כבר נאמר ולא שתו איש עדיו עליו? וי"ל שלא היה דעתם להניחם [=כוונתו להסירם מעליהם] אלא לפי שעה וסבורין להחזירן לאחר מכן, לכך נאמר הורד עדיך, לא כשאתם סבורין, אלא הורד לגמרי ולא תשובו להחזיר

והר' יוסף קרא ז"ל פי': ולא שתו איש עדיו עליו הם בגדים חמודים ונאים שלבשו בשעת מתן תורה כדכתיב ויכבסו שמלותם – אבל הורד עדיך הם הכתרים שנתנו להם בשע' שאמרו נעשה ונשמע ופרקו אותם מלאכי חבלה בשעה שעבדו לעגל כדמסיק במסכת שבת ...

תירוץ הכלי יקר

... ונ"ל שהיו כאן ב' מיני עדי, האחד הוא, סתם עדי: חמ ונזם וחלי שהיו מתקשטים בהם. הב' הוא, אותן הכתרים שנתנו להם בחורב על אמרם נעשה ונשמע. ובפעם ראשון כששמעו הדבר הזה שאמר הקב"ה כי לא תעלה בקרבך והרי הם כמנודים לשמים ע"כ

ספר שמות פרק לג

(ד) וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עלי:

רש"י

(ז) איש עדיו – כתרים שניתנו להם בחורב כשאמרו נעשה ונשמע:

א. מה הזקיקו לפירוש כה דרושי? למה לא פירש שהכוונה ל'תכשיטיהם' כפשוטו?

חזקוני

(ד) ולא שתו איש עדיו עליו - כלי כסף וכלי זהב ושמלות שהוציאו ממצרים.

- ב. רש"י איננו מזכיר 'כתרים' אלו בשום מקום במקרא וכאן מביאם כדבר הידוע!
- ג. בפסוק הבא ציווה 'הורד עדייך מעליך' – והלא מעצמם 'לא שתו איש עדיו'?

(ה) ויאמר ידוד אל משה אמר אל בני ישראל אתם עם קשה ערף רגע אחד אעלה בקרבך וכליתיך ועתה הורד עדייך מעליך ואדעה מה אעשה לך: (ו) ויתנצלו בני ישראל את עדיהם מהר חורב:

למה 'עדי האיש'!?!...

בד"ה 'איש עדיו' העתיק רש"י גם תיבת 'איש', אף שבא לפרש 'עדיו' – לרמז שהוקשה לו: מדוע רק ה'איש' הסיר 'עדיו', האם הנשים לא התאבלו על 'סילוק השכינה' ונשארו בתכשיטיהן?..

ובכלל אין דרכו של 'איש' להתקשט בתכשיטין' ובפרט שלהלן נאמר: עדיים מהר חורב' ולא 'ממצרים'!...

וזה אילץ את רש"י לפרש שמדובר ב'עדי-רוחני' השייך רק לגברים, שאיבדו זכותם להשתמש בו

האמנם רק הגברים קבלו את ה'עדי' הזה? הלא בוודאי גם ה'נשים' קבלו על עצמם 'נעשה ונשמע'!...

גם עלינו לברר אילו מין 'כתרים' קבלו בסיני? אם מדובר ב'כתרי זהב או כסף' – וכי יש מקום בראש אחד ל'שני כתרים' מתכתיים?! ואם מדובר בענין 'רוחני' – האם בידם 'להשיתו' או 'להסירו'!?! ..

"עדיך" – זו מצוות התפילין!

המצוה היחידה המבטאת חזותית את הקדמת 'נעשה' [ש"י] קודם ל'נשמע' [ש"ר]

ובעת מתן תורה כאשר קיימו לראשונה את מצוות התפילין – נוצרו מלאכי השרת משתי המצוות הללו ו'קשרו' להם 'שני כתרים' קשר של יד וקשר של ראש [טוטפת – עוטר ישראל בתפארה]

ומפורש כן בהשמטות הזוהר רסב. א.

"ההוא עדי עילאה תפילין דרישא ודרעי דשוין ביד כהה אעדיאו מינהון, ומאן אתר אתייהב להון מהר חורב".

ואף שעל התפילין נצטוו עוד בליל יצי"מ, אבל החלו להכין תפילין ולכתוב פרשיות רק אחרי הצלתם בים סוף, - תהליך שנמשך כמה שבועות עד מ"ת!

ולכן השמיט רש"י שמלאכי השרת קשרו להם הכתרים, כי מדובר ב'חפץ גשמי' שאפשר ל'שיתו' ול'הורידו' – אבל אי"ז כתרי מתכת אלא 'קשרי התפילין' שניתנו להם [כמצווה]

חטא העגל הוא הקדמת ה'נשמע', עקב 'חישוב שכלי' שהכשיר את החטא:

כפי' אוה"ח שמות לב, א.

ואולי שתקצבו קלא לוא ה' על איסור האמלעני אלא כל עוד שיהיה משה, ולזה אמרו כי זה משה האיש וגו', ... פירוש הרי לך ראייה כי לריך אמלעני, קלא הוילאנו ה' בלא אמלענות קליח, אמור מעתה כי יק לוריך באמלעני...

ומאחר שנזכרו מן שמיא 'ויתאבלו העם'

והלא 'אבל' אסור בתפילין הנקראות 'פאר'

לכן הם מעצמם

'לא שתו איש עדיו' לאות אבל וחרפה

אבל הנשים

אף שגם הם קבלו את כתרי 'נעשה ונשמע'

אצלם היה זה 'עדי-רוחני'

[כמאן דמנח תפילין]

אותו א"א 'להשית' או 'להסיר'

וגם כיון שלא חטאו – לא הוצרכו להתאבל

אם 'לא שתו' למה נצטוו 'להוריד'?

"וישמע העם את הדבר הרע הזה ויתאבלו ולא שתו איש עדיו עליו" – אלו ה'ערב רב'! הם אלו שעבדו את העגל בפועל ממש – הם 'לא שתו'!

אבל 'בני ישראל' [שרק מחצית האחוז מהם חטאו] החליטו שהם אינם צריכים להוריד את 'עדי-התפילין'

(ה) ויאמר ידוד אל משה אמר אל בני ישראל אתם! עם קשה ערף רגע אחד אעלה בקרבך וכליתיך

גם אתם בשתיקתכם האדישה – שותפים לחטא – שלא מחיתם! אינכם ראויים ל'עדי' זה

ועתה הורד עדיך מעליך ואדעה מה אעשה לך:

ופירש"י: 'העדי שהיה בידם' כי לא הורידוהו!

או אפשר לומר: שגם בני ישראל הבינו שהעדר מחאתם מוכיחה שבמחשבה גם הם חטאו ולכן גם הם הורידו את התפילין של ראש [מחשבה]

אבל של יד הותירו עליהם, באמרם: הלא במעשה לא חטאנו למה נסיר ה'של יד'?

נזף בהם הקב"ה שמאחר והיה בידם למחותו לא מחו – כאילו חטאו גם במעשה ולכן ציוו ה' הורד עדיך' – העדי שהיה בידם [תש"י] כי ה'עדי' שבראשם הם מעצמם 'לא שתו'...

עדי"ר"ת: עד דלא ידע = הקדמת נעשה לנשמע

וכשחזרו בתשובה:

'וראית את אחורי' – קשר של תפילין הראה לו

הוחזר להם ה'עדי'

